

ΚΕΡΑΜΕΥΣ ΚΕΡΑΜΕΙ ΚΟΤΕΕΙ

Μέσα στα τόσα αρχαία γνωμικά που στο λακωνικό πάντα λεκτικό τους είναι γεμάτα από εκείνο το περίφημο Ἄττικόν ἄλας τό συγκερασμένο με ἕνα βαθύ φιλοσοφικό πνεῦμα, με μιὰ ἀξιοθαύμαστη παρατηρητικότητα πάνω σ' ὅλες τίς ἀνθρώπινες ἀδυναμίες εἶναι μερικά που ὄλο και ξαναγυρίζουν στή σκέψι μας με τὰ ὅσα βλέπουμε στὸν κοινωνικό μας βίω. στὴν ἐπαγγελματική μας σταδιοδρομία. Ἄκομη συχνότερα θυμούμεθα αὐτὰ που σαυρίζουν ὄλους ἐκείνους που δείχνουν μιὰ ἀδικαιολόγητη ὀπεροψία, μιὰ κούφη μεταίοδοξια, μιὰ δυσκολόκρυφτη ὀποκρισία και τόσα ἄλλα ψυχικά ἐλαττώματα.

Ἐκείνο τὸ «ὁ ἀνθρώπος δύο πήρας φέρει τὴν μὲν ἐμπροσθεν τὴν δὲ ὀπισθεν» πόσο ἔχει βαθὺ περιεχόμενον και πόσο τὸ βλέπουμε σὲ κάθε μας βῆμα ὄλοζώντανο στὴ νοοτροπία τῶν ἀνθρώπων που τὰ μὲν δικά τους ἐλαττώματα δὲν τὰ καταλοβαίνουν ἢ βρίσκουν γι' αὐτὰ μιὰ ὄλογοι δικαιολογία ἐνῶ τῶν ἄλλων τὰ βλέπουν πάντα χοντρά με τὸν ποὺ μεγεθυντικό φακό.

Ἐκείνο τὸ ἄλλο τὸ «κεραμεὺς κεραμεὶ κοτέει» πόσο εἶναι ἀληθινὸ και με πόσο πνεῦμα ὁ Ἅϊοδος ζωγραφίζει σ' αὐτὸ τὴν ἀδυναμία τῶν ἀνθρώπων νὰ θέλουν νὰ μειώσουν τοὺς ὀμοτέχνους ταν νομίζοντας πὼς ἔτσι θὰ ἀνέβουν οἱ ἴδιοι στὴν ἐκτίμησιν τῶν ἄλλων ἐνῶ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον πετυχαίνουν ἴσα ἴσα τὸ ἀντίθετο νὰ φαίνονται μικροὶ και ταπεινοί.

Ἐπάρχει συχνὰ, ἀκόμη και μεταξὺ τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων, μιὰ ἀντιζήλια διὰ φιλοπρωτία που τοὺς

κάνει νὰ θέλουν νὰ μειώσουν ἢ νὰ κακολογήσουν ἀκόμη και ἐκείνους που ὄπως συμβαίνει στὰ μεγάλα περιβάλλοντα δὲν εἶναι ὄμοιοι συναγωνιστοὶ των.

Θυμοῦμαι τί γινόταν στοὺς κύκλους τῶν νεαρῶν καλλιτεχνῶν και δὴ τῶν ὀμοτέχνων δταν ὁ ἕνας ἢ ὁ ἄλλος ἔκανε καμμιά ἐμφάνισιν που εἶχε ἀληθινὴ ἐπιτυχία. Σὲ κάποιον κοντοἔρτο που ἀκούσαμε ἕνα νέο που ἦταν πραγματικὸς τεχνίτης στὸ ὄργανό του και δὲν μπορούσε νὰ μὴν ὀμολογήσῃ κανεὶς τὴν ἀνωτερότητα τοῦ παιξίματός του, κάποιος ζηλιάρης ὄμα οἱ ὄλλοι τὸν ρωτήσαμε τὴ γνώμη του μὰς εἶπε: «Αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος στὸ μηχανικόν (!) μέρος εἶναι πολὺ καλὸς ἀλλὰ—και ἄνοιξε τὸ σακκάκι του βῆαλε τὸ δεξί του πρὸς τὸ μέρος τῆς καρδιάς και παίρνοντας ἕνα περίλυπον ὄφος—δυστυχῶς ἐδῶ γιάκ...»

Θυμοῦμαι δυὸ καθηγητὰς τοῦ πιάνου που ὁ ἕνας ἦταν πολὺ ἀκαδημαϊκὸς στὴ διδασκαλία του, τυπικὸς, προσεκτικὸς σὲ ὄλα ἀλλὰ μάλλον τύπος ξερῶ ὀδασκάλου, ὁ ἄλλος περισσότερο καλλιτέχνης ἀλλὰ που καμμιά φορὰ ἄφινε στοὺς μαθητὰς του πολλὰς ἐλευθερίες στὸ στυλ μάλλον ὄποπε. Ὁ δευτέρος ἔλεγε γιὰ τὸν πρῶτο «ὁ καίμενος τόσο μπορεὶ, γεννήθηκε μόνον ὀδασκαλὸς, ἐνῶ ὁ πρῶτος ἔλεγε γιὰ τὸν ἄλλο «Τὶ τὰ θέλετε, εἶναι ἕνας ἄπλὸς ἐρροσιτέχνης», ξέρομε δὲ τί σημασία ἔχει αὐτὸ γιὰ ἕναν που κατέχει θέσιν καθηγητοῦ.

Συνομειούοντας ἄς πᾶμε τώρα στοὺς κύκλους ἀνωτέρων ἐκπρωσώπων τῆς πνευματικῆς ἢ καλλιτεχνικῆς δημιουργίας με τίς ἀντιζήλιες και τὰ ἄλληλοπειράγμα-

τά των που γίνονται τις πιο πολλές φορές με καλή καρδιά και που πολλά άπ' αυτά έμειναν ιστορικά και παρ'όλα θεία μέσα στις δέλτους της πιο έξυπνης και πιο χαριτωμένης ανεκδοτολογίας που είναι έγκατεσπαρμένη λίγο παντού σε έφημερίδες, σε περιοδικά, σε απομνημονεύματα γνωστών προσωπικοτήτων και δικών μας και ξένων.

Στην 'Αθήνα των 100.000 κατοίκων του 1900 πολλοί λόγοι συγγραφείς ή δημοσιογράφοι άλληλοεπιερίζοντο για τη λογοτεχνική τους δημιουργία και πολλές φορές έχοντες στη διάθεσή τους ολόκληρες στήλες έφημερίδων για να δείξουν πνεύμα βγαίναν χωρίς να το καταλάβουν από τα όρια της επιβαλλομένης συναδελφικής άβρότητας.

Το Παρίσι κατά το 1890 ήτο μὲν τότε μιά μεγαλούπολις είχε όμως ώριμένες γειτονιές με φαρδιές λεωφόρους μακράν των πολυσυχναστών κέντρων πιο ήσυχες όπως π. χ. το Μπουλβάρ Σαιν Μισέλ ή με ώραιό πάρκο όπως το Λουξεμβούργον όπου έσύχναζαν και τακτικά συνηνώντο πολλοί διανοούμενοι ή καλλιτέχναι και με παριζιάνικη φινέτσα έλεγαν το λογάκι τους ό ένας στον άλλον. Θά βλέπόντουσαν και τὰ βράδυ x στο φουαγιέ της 'Όπερας, της 'Όπερας Κομικ ή της Κομεντι Φρανοαίξ, ενώ οι νεαροί ήταν εύχαρηστημένοι όταν τὰ κατάφερναν νάχουν μιά θέσι στο «πρώτο καταβαίνοντας από τον ούρανό» όπως λεγόταν το ύπνρδο.

Τὰ πειράγματα πάνω στο ζήτημα της ηλικίας (καμιά φορά και με συναδέλφους του ώρατου φύλλου) ήταν τὰ πιο συνειθισμένα, λεγόντουσαν όμως με τὸση λεπτότητα ώστε πολλές φορές νὰ διασεκεδάξει κ'έκείνος πού πειρνε το Πάρθιον βέλος. Όταν π.χ. διηγείτο κάτι παλιές του έπιτυχίες ό άλλος δὴθεν θαυμάζοντας τις συσχέτιζε με κανένα γεγονός που είχε λάβει χώραν τὸ...1860.

'Ατέλειωτη είναι ή ανεκδοτολογία των μεταξύ συγγραφέων άκροβολισμῶν έφ' όσον ό καθένας τους φιλοδοξούσε νὰ είναι ό πρώτος και ό μόνος.... Μιά βραδυά που είχε δοθη στο θέατρο 'Αντουάν ένα έργο ένός από τους πιο παλιούς, ένας νέος συναδέλφος του έδειξε πειραχτικά ένα θεατήν στά φωτείγ που φαινόταν πως είχε πέσει μακαρίως στις άγκάλας του Μορφώς. Συνέπεσε την επομένη νὰ δίδεται ή πρώτη ενός έργου του άλλου του νεωτέρου. 'Ο πρώτος καρδοκοιδες νὰ πάρη μιά ανταπόδοσι και ή τύχη βοήθησε ώστε κ'έκεινο το βράδυ ένας κύριος νὰ κάθεται ναχελῶς με κλειστά τὰ μάτια την ώρα ενός αισθηματικού διαλόγου. 'Εσπευσε θριαμβευτικῶς (ήσαν μαζί στο θεαρείο) νὰ του τὸν δείξη ψιθυρίζοντας ότι ό διάλόγός του ήταν τόσο ώραιος που μεταρσίωνε τους άκροατάς σε άλλους κόσμους «μακαρίας νάρκης».

—Μπᾶ, του άπαντᾶ ό πρώτος. Κότταζε καλά, αὐτός ό κύριος είναι ό χθεσινός ό δικός σου. 'Ακόμα δέν ζότησε....

Σοβαρύτερες όμως ήταν οι αιχμές που άνθρωποι φτασμένοι και δοξασμένοι δέν δίστασαν νὰ εξαπολύσουν για συναδέλφους με άναμφισβήτητη άνωτερότητα. 'Ο Γκουνῶ που ή έπιτυχία του Ρωμῆου και 'Ιουλιέττας, της Μιρέγυ και πρό παντός του Φάουστ τον είχε περιβάσει με μιά ατίγλη ασύγκριτη στην εποχή του δέν δίστασε νὰ πη για ένα μνημειώδες έργο όπως ή Συμφωνία εις ρέ του τόσο μεγαλόου όσο και σεμνοῦ δημιουργοῦ Σεζάρ Φράνκ πως άποτελοῦσε «την άπόδειξι της άνικανότητος που φθάνει σε δόγμα».

'Εκείνο τον καιρό που οὔτε ό βιωτικές συνθήκες

ήταν δύσκολες σαν τις σημερινές οὔτε ό κόσμος νοιαζόταν τι θά γίνη με τις άτομικές βόμβες και τις καθημερινές τελειοποιήσεις τους, ύπηρχαν και πολλοί άρθροσχοιοι του περιβάλλοντος των μεγάλων που ποζόριζαν για φίλοι και θαυμασταί των χωρίς αὐτό νὰ αποκλείει νὰ καιῶν το λιβανωτό τους και παρακάτω. 'Ηταν οι «διανοούμενοι» που ήθελαν νὰ τὰ ζέρουν όλα και νὰ τὰ σχολιάζουν όλα. Μιά μέρα ρώτησαν τον Μασενί, τὸν συνθέτη του Βερβέρου, της Μανόν, της Θαϊδος κ.λ.π., που ήταν ένας από τους πιο ραφιναρισμένους έκπροσώπους της Γαλιaticής άβρότητας, τι γνώμη είχε για τη μουσική του Σαιν Σάνς. Τους άπάντησε ότι ήταν ένας πολὺ μεγάλος μουσικός που το έργον του πρέπει νὰ το βλέπουμε πάντα με άληθινὸ θαυμασμό. Μετὰ λίγες μέρες πέτυχαν κάπου τον Σαιν Σάνς (πράγμα πολὺ δύσκολο γιατί δέν του άρεσαν οι παρές) και τὸν ρώτησαν ποιά ήταν ή γνώμη του για τη μουσική του Μασενί. 'Ο Σαιν Σάνς που ήτον εκ χαρακτήρος πολὺ άποκλειστικός στις ιδέες του για την τέχνη στην οποια ήθελε νὰ κυριαρχεί περισσότερο το πνευματικό στοιχείο και λιγώτερο ό συναδελφιασμός τους ειπε ξερά.

—Αὐτή ή μουσική c'est de la... και έπρόφερε τη λέξι του Καμπράν. Οι κατοβεληται δέν άργησαν νὰ τρέξουν νὰ βρουν το Μασενί νὰ του το πουν και νὰ τονίσουν πόσο λίγη άμοιβαιότης συναδελφικής άβροφροσύνης ύπήρχε μεταξύ των δύο αὐτῶν δηλώσεων και τι είχε νὰ πη για την τὸση αντίθεσῶν των.—'Απολύστατα, τούς λει, και οι δυο ειπαμε το πιο χοντρό ψέμμα.....

Το «κεραμεισ κεραμει κοτέει και τέκνοι τέκτων» κ.λ.π. του 'Ηοϊδου θά μείνει πάντα ένα νωμικὸ που θά το θυμούνται συχνά στη ζωή οἱοι έκείνοι που έξ ανατροφή και ψυχικής καλλιέργειας θά κρίνουν για άληθινά μικροφύχους όμως έκείνους που με τὰ καμῶματά τους ή με τὰ λόγια τους θά τους το θυμίζουν.